

УДК 330.336

Васильєва Т.А., Грищенко О.С.

Українська академія банківської справи Національного банку України

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Як зазначають вітчизняні експерти, одними з основних проблем, що стають на шляху подолання кризових явищ в економіці України, є відсутність в державному бюджеті достатніх коштів, що можуть бути спрямовані на цільове інвестування у стратегічно важливих напрямках господарської діяльності, брак якісних технологій ефективного інвестування, що захищають інтереси інвесторів, а також достатньо великого, по світових масштабах, власного банківського капіталу. Можливим шляхом подолання проблеми дефіциту фінансових ресурсів в інвестиційній сфері слід вважати активізацію банківського довгострокового інвестиційного кредитування.

Зважаючи на те, що минулий досвід діяльності українських банків щодо інвестиційного кредитування підприємств [5] не завжди був позитивним, подальша перспектива розвитку даних кредитних відносин безпосередньо залежить від розробки якісно нових підходів до його правового регулювання, забезпечення належного правового режиму функціонування механізмів та інструментів, що використовуються в кредитній діяльності банків.

Останнім часом відбувся цілий ряд позитивних змін у зазначеному напрямі. Зокрема, у вітчизняній правовій системі відповідно до Законів України «Про іпотеку» [3] та «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обмежень» [4] були впроваджені прогресивні засади регулювання спектра правовідносин у сфері забезпечення виконання кредитних зобов'язань.

Відповідно до ст. 2 Закону «Про банки і банківську діяльність» [2] поняття «банківський кредит» визначається як будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, зобов'язання придбати право вимоги боргу, продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми і сплату процентів та інших зборів з неї. Регулювання інвестиційного кредитування здійснюється у безпосередньому взаємозв'язку із загальним регулюванням механізмів банківського кредитування, оскільки є його невід'ємною складовою.

Основні засоби регулювання банківського кредитування з боку Національного банку України викладені у ст.66 Закону України «Про банки і банківську діяльність». Національний банк України адміністративними та індикативними методами встановлює правила здійснення банківських кредитних операцій і визначає обов'язкові вимоги до банків.

Правове регулювання банківського кредитування ґрунтується на певних принципах, які відображають сутність та зміст кредиту, а також вимоги об'єктивних економічних законів, що діють у сфері кредитних відносин [1]. До

основних принципів правового регулювання банківського кредитування можна віднести:

- принцип захисту прав кредиторів;
- принцип кредитоспроможності позичальника;
- принцип забезпечення банківських кредитів;
- принцип мінімізації кредитних ризиків банків
- принцип відповідальності позичальника за повернення кредиту.

Принцип захисту прав кредиторів у системі принципів регулювання є базовим і реалізується через принцип кредитоспроможності позичальника, забезпеченості кредитів та мінімізації кредитних ризиків.

На нашу думку, поряд з позитивним висновком про фінансову спроможність позичальників, банк повинен знати їх суб'єктивні наміри повернути кредит. Дане питання повинно вирішуватись через створення «кредитних бюро», що акумулюють відомості про належне виконання позичальниками попередніх кредитних угод. Закон має визнати дану установу надавши їй статус національної. Поряд з цим питання про обов'язковість дотримання принципу забезпечення в кредитній діяльності банків вимагає уточнення у вимогах щодо якості забезпечення та критеріїв його оцінки. Враховуючи це, банк мусить постійно перевіряти документальне забезпечення позичальника чи третіх осіб, проводити за допомогою професійного аналітика грошову оцінку вартості забезпечення, встановлювати рівень контролю за використанням забезпечення.

З метою захисту інтересів вкладників банк повинен постійно контролювати рівень кредитних ризиків. З точки зору нормативно-правового регулювання банківського кредитування, принципово важливе значення має не лише закріплення методики оцінки кредитних ризиків, а й встановлення вимог щодо функціонування в банках систем внутрішнього контролю та моніторингу кредитних ризиків. Законодавство має забезпечити організаційно-правові засади системного виконання банками вимог щодо концентрації кредитних ризиків. Поряд з цим питання щодо врегулювання заборгованості позичальника за банківським кредитом має і фінансово-правовий аспект, який полягає у створенні належних юридичних умов для задоволення вимоги кредитора в позасудовому порядку.

Для досягнення належного рівня захисту інтересів кредиторів у процесі інвестиційного кредитування важливою є не лише реєстрація відповідних принципів, а й забезпечення їх ефективного використання. Головним у вирішенні цього завдання є розробка Закону про банківський кредит, який став би основою правового регулювання кредитних операцій банків.

Література:

1. Банковское дело: Учебник / Под ред. Колесникова В.И., Кроливецкой Л.П. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 464 с.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 року.
3. Закон України «Про іпотеку» від 05.07.2003 року.

4. Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обмежень» від 18.11.2003 року.

5. Лавров Р.В. Роль банківських установ в активізації інвестиційних процесів на вітчизняних підприємствах // Актуальні проблеми економіки (укр.).- 2006.- № - С.36-47.

Васильєва, Т. А. Проблеми і перспективи фінансово-правового регулювання інвестиційного кредитування банків в Україні [Текст] / Т. А. Васильєва, О. С. Грищенко // Проблеми і перспективи становлення фінансової системи України : матеріали X Всеукраїнської наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, м. Севастополь, 10-13 жовтня 2007 р. – Севастополь : Вид-во СевНТУ, 2007. – С. 279-281